

Cesta nahoru (a dolů)

Hérakleitos, „temný“ myslitel, měl prý prohlásit, že cesta nahoru i cesta dolů je táž. Co tím asi mohl myslet? Především je jasné, že tu zřejmě jde nikoli o cestu ve smyslu cestování, nýbrž o cestu, po níž se jde. A v takovém případě je ovšem pravdou, že cesta z Prahy do Písku i z Písku do Prahy je táž. Rozdíl je pouze v tom, kterým směrem chceme jít a kterým jdeme. Ale otvírá se tu otázka, zda něco podobného platí o veškerém směřování, tj. o všech pohybech nějakým směrem a po nějaké dráze. Tak třeba, začneme-li u největšího, je možno se tázat, zda „cesta“ od Velkého třesku až k okamžiku zastavení expanze je „táž“ jako „cesta“ od okamžiku maximální expanze Vesmíru k jeho Velkému krachu (pokud se ukáže tato teorie jako správná). Je vsutku táž, anebo se tu vyskytnou nějaké (třeba jen nenápadné) odchylky, které budou znamenat, že na začátku bylo něco třeba jen maličko jiného než na konci? Tu by ovšem bylo možno namítnout, že ve skutečnosti nejde o touž cestu (resp. jen obrácenou), nýbrž že to je ve skutečnosti jedna cesta, která je charakteristická pro všechna jsoucna, zejména „pravá“ (= organismy), a že to je vždy cesta stárnutí: cesta od Velkého třesku k Velkému krachu je jedna cesta, po níž lze cestovat (jít) pouze v jednom směru.

(Písek, 031030-2.)